Filim 71

Türk sinematek'i kitap köşesi

Sinematek üyelerine yeni bir kolaylık ve hizmet amacıyla bir kitap köşesi düzenlemiştir.

SİNEMATEK KITAP KÖŞESİNDEN ÜYELERİMİZ,

— Türk ve yabancı bütün sinema yayınlarını ve öbür yayınları **% 10 INDIRIMLI** olarak sağlayabilirler.

— YENİ SİNEMA dergisinin gerçek bir sinema bilgisi kaynağı olan iki nefis cildini 50 şer liraya alabilirler

— YENİ SİNEMA'nın, FİLİM 70'in eski sayılarını ve İLK TÜRK SİNEMACISI FUAT UZKINAY incelemesini **% 50 INDIRIMLI** olarak edinebilirler.

— İSTEDİKLERİ YERLİ VEYA YABANCI HER KİTABI adını bildirerek en kısa zamanda sağlayabilirler.

Türk sinematek'i kitap köşesi

Kapaklar / Erkal Yavi

FİLİM 71 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi: Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan Jak Şalom / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65, Beyoğlu, İstanbul / Tel 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı Fono Matbaası / Baskı tarihi 17/7/1971

SAYI 13 3 LİRA

TEMMUZ GÖRÜNTÜLERİ

Yaz ayları, birçok ülkede sinema için ölü değil tam tersine canlı bir mevsimin aylarıdır. Şenlikler, son çevrilen filimlerin gösterileri birbirini izler. Yeni yılın sinema ürünlerinin genel hatları aşağı yukarı yaz aylarında ortaya çıkar. Ülkemizde ise, bu türden ciddi şenlikler zaten yapılmıyor. Öbür yandan sinema gösterileri de tıpkı öbür sanat dallarında olduğu gibi sıcak günlerde seyrekleşiyor, önemini yitiriyor. Oysa bütün okur-yazarlar bilirler insan en çok uzun yaz günlerindeokur kitapları. Öğrenciler tatil aylarını sanat gereksinmelerini karşılayacak çalışmalarla değerlendirirler.

Türk Sinematek'i kuruluşundan bu yana hiç bir yaz mevsimini boş geçirmedi. Küçük, eski lokalinde gösteriler, seminerler, kurslar düzenledi. Ama bu çalışmalar Sinematek'in sayısı binleri bulan üyesinden pek azının izleyebildiği minyatür programlardı. Bu yıl, yaz aylarını da kışın temposunu hiç düşürmeden değerlendirişi, Sinematek programlarının aydın seyircinin gereksinmelerini ne ölçüde karşıladığını kesinlikle ortaya koydu. Gerçekten haziran ayının gösterileri ve Temmuz'un ilk yarısının filimleri zaman zaman salonun hıncahınç dolmasına yol açtı. Konferanslar neredeyse dolu bir salonda verildi. Sergilerimizi yüzlerce üyemiz izledi. Sinematek'in küçük kitap köşesi ve büfesi kış aylarından daha çok ilgi gördü. Kısaca yaza kesintisiz girerken duyduğumuz kuşkuları bir anda silip attık. Şimdi daha iyi görüyoruz Yaz gösterilerinin özel bir önemi var.

Sinematek'in Temmuz programında üç dizi ve iki toplu gösteri yer alıyor «**Büyük Klâsikler Dizisi**»nde üç Alman filmi (**Balmumundan İnsanlar Müzesi, Gölgeler, Kongre Eğleniyor**), «**Modern Klâsikler Dizisi**»nde **Gazap Üzümleri** ve **Serseri Aşıklar**, «**Ünlü Oyuncuları Anma Dizisi**»nde **Buster Keaton** ve **Pola Negri**'nin başrollerini oynadıkları iki ayrı filim (**Aptallar Şehri, Mazurka**) gösterilecek.

İki aydan beri sürdürdüğümüz klâsik alman sineması gösterileri, sinema tarihinde çok önemli bir yeri bulunan ve modern fantastik sinemanın temellerini atan «Dışavurumcu» akımın önemli örneklerini sergiledi.

Gazap Üzümleri'nin ve **Godard**'ın ünlü yapıtı **Serseri Aşıklar**'ın önemi üzerinde durmayı gereksiz buluyoruz. **Keaton**'a, **Negri**ye, filimlerini toplu olarak sunduğumuz **Delon**'a ve nihayet aramızdan bir süre önce ayrılan değerli sanatçı **Irgat**'a ayırdığımız gösteriler de Türk ya da dünya sinemasına katkıda bulunmuş sinema oyuncularını yeniden izlemek yönünden özel bir önem taşıyor. Temmuz ayı içinde 10 filmini bir arada sunduğumuz **Alain Delon,** iki yönden ilginç bir oyuncudur: Sanatçı yetenekleri hepinizin bildiği gibi üstün olan **Delon,** aynı zamanda **Antonioni, Visconti, Clément, Duvivier, Melville** gibi kişilikli yönetmenlerle çalışması ile de öbür oyunculardan ayrılır. Bu bakımdan bir **«Delon Filmi»** tıpkı kaliteli bir yönetmenin filmi gibi bir değer işaretidir.

Temmuz'un ikinci toplu gösterisi ise, geçen sinema mevsiminde ticari salonlarda gösterilen filimler arasından **Sinematek**'te gösterilmeye değer bulduklarımızın bir panoramasıdır. Genellikle az sayıda iyi filim gösterilen sinemalarımızda yer alan bazı ilginç filimler, oynarken farkedilmediği için çoğu kez kaçırılır. Bir daha da bu filimleri (eğer özellikle peşlerinden koşmuyorsanız) bir başka salon'da ya da yazlık sinemada yakalıyamazsınız. Oysa bu filimler arasında örneğin **«Buhranlı Günler»** gibi genç bir yönetmenin ilginç eseri, **Peckinpah**'ın küçük western başeseri **Vahşi Belde** ya da **Sautet**'nin güzel filmi **Hayat Bağları** bulunabilir. İşte bütün bunları düşünerek Sinematek'in Temmuz programında yılın ilginç filimlerini toplu olarak sunmayı yararlı bulduk.

Temmuz çalışmalarımız arasında bir söyleşi bir de sergi yer alıyor. Ünlü sinema yazarı **Tuncan Okan,** bu yılın **Cannes Filim Şenliği**'nde edindiği izlenimleri anlatacak, sorulacak sorulara cevap verecek. Sergi ise değerli afiş sanatçımız **Mengü**'nün **Sinema ve Sinemaya uyarlanmış tiyatro afişlerine** ayrıldı. Bu sergide sanatçının 1969-71 çalışmalarından 24 eser yer alıyor.

ALAIN DELON KİMDİR

Türk Sinemateki'nin «1960 kuşağı oyuncuları» dizisine Fransız sinemasının uçarı delikanlısı **Alain Delon**'la başlaması akla şu soruyu getirdi: Alaydan yetişme bir oyuncu olan **Delon**'un sinema dünyasındaki yeri nedir? Yalnızca şöhretli bir «jeune premier» mi? Yoksa aynı zamanda güçlü, yetenekli bir aktör mü? Herşeyden önce şu gerçekten yola çıkmakta yarar var: **Delon**'un bozuk bir aile düzeninden koparak, yalnız, itile kakıla, çevresine öfke ve başkaldırma hisleriyle dolu serüvenli, savruk bir özel yaşamı olduğu bilinmektedir. Aktris Brigitte Auber'in jigolosu iken yönetmen **Yves Allégret** ile tanışarak sinema dünyasına girince **Delon**'un yaşamı renklenmiş, eksiksiz bir burjuva olma yolunda her adımını atışta çatık kaşları gevşemiş, yüzü gülmüştür. **Delon**'un sinema oyunculuğunda şöhretli «jeune premier» haline gelişi böyle başlamış; **Claude Autant-Lara, Henri Georges Clouzot** gibi tecrübeli yönetmenlerce «değersiz; beş para etmez» bulunduğu için **Allégret** kardeşler, **Pierre Gaspard-Huit, Michel Boisrond** gibi «iş filmi» çeviren yönetmenlerin elinde kalmış ve böylece piyasaya «çapkın, yakışıklı jeune» biçiminde lanse edilmiştir. **(Delon, Clouzot** ve **Autant-Lara**'yla bugüne dek çalışmamıştır.) **Michel Boisrond**'un «**Üç Sevgili / Faibles femmes**» ve **Pierre Gaspard-Huit**'nin «**Kristin / Christine**» (1958) adlı çok tutmuş filimleri oyuncunun bu döneminin örnekleridir. Gerçekten de bu filimlerde **Delon**'da bulunabilen ilk özellik «yakışıklı ve uçarı oluşu»ndan başka birşey değildir. Fransız Yeni-Dalgası'na paralel olarak çıkan «**Delon** hayranlığı da aktörün bu özelliklerine dayanır. Tıpkı aynı yılların **Brigitte Bardot** olayında gözlendiği gibi...

1958'in yakışıklı «jeune»ü iki yıl sonra **Rocco ve Kardeşleri / Rocco e suoi fratelli**» adlı filimde nasıl olup da usta işi bir oyun vermiştir acaba? Bunun tek yanıtı olabilir. O da **Delon**'un yeniden keşfedilmesi, cevherinin ortaya çıkarılması; ona gerçek kişiliğine, iç dünyasına, karakterine uygun bir rol verilmesidir. Bunu yapan da Visconti gibi büyük bir yönetmendir. **Alain Delon** «Rocco» da yalnızca boksör yapılı olmadığı için tipine ters düşer görünmüştür. Oysa **Visconti, Delon**'un duygululuğunu, insancıllığını, yaşam kavgasını ve gerçekleşmemiş sorumluluğunu (ağabeyini koruma; ailesine bakma) **Rocco**'nun yaşam kavgasında yalnızca bir gelir kapısı, bir basamaktır. «**Rocco ve Kardeşleri**» sinema dünyasına **Alain Delon** adlı bir hammadde kazandırmış sayılır. **Visconti** «**Leopar - Il Gattopardo**» da bu hammaddeyi aynı ustalıkla yine kulanmış, ona sınıfsal düzenine başkaldırıp Garibaldi'nin askerlerine katılan soylu ama gerçekçi bir «hayat adamı» rolü vermiştir...

Antonioni'nin «**Batan Güneş / L'eclisse**» inde ise **Delon** hızlı yaşayan bir borsa ajanı olarak koşuşturup durmakta ve kişiliğine uygun bir rolde yeteneğini açıkça ortaya koymaktadır... **Delon**'un kişiliği «mücadeleci» dir... **Visconti** ve **Antonioni**'nin filimlerinde başarılıdır. Çünkü rolüne oturmuştur. Romantik jön rollerine çıktığı yıllarda sıradan ama tutulan bir oyuncudur. Çünkü keşfedilmemiştir. Ve **Delon**'u «iyi oyuncu Delon» yapanların İtalyan yönetmenleri oluşu da ilginç bir durumdur.

Delon «**Sarı Otomobil / The Yellow Rolls - Royce**» de bir hiçtir. 1965'de Hollywood'da çevirdiği iki filimden «**Doğru Yoldan Ayrılanlar / Once a thief**» daki rolü Fransa'da çevirdiği «**Vurgun / Mélodie en sous-sol**» paralelindedir ve kişiliğine yatkındır. «**Herşey Aşk İçin / Texas across the river**» adlı western güldürüsünde ise kaybolup gitmiştir. Fransa'da **Clément, Duvivier** gibi «iş filmi» yapan yönetmenlerin filimlerinde kuklalaşan **Delon**, son yıllarda **Robert Enrico**'nun «**Macera Peşinde / Les Aventuriers**» ve **Jean-Pierre Melville**'in «**Kiralık Katil / Le samourai**» filimlerinde yine kişiliğine uygun kompozisyonlarla dikkati çekmiştir.

Bugün **Delon**'un sinema oyunculuğundan iyice «piştiği» söylenebilir. Fransız sinemacıları **Delon**'u biraz geç de olsa keşfedebilip ona uygun roller vermektedirler. Son olarak **Joseph Losey**'in yeni filminde Trocki'nin katilini canlandıracak olan **Delon**'un bu usta yönetmenin elinde nereye geleceği de izlenmeğe değer.

Sonuç olarak baştaki soruyu şöyle yanıtlamak mümkündür. **Alain Delon**, her rolün altından kalkabilen ender oyunculardan sayıl-

maz. İyi bir yönetime ve uygun role göre «başarılı» sonuç alınan bir hammaddedir. Ve ne şanslıdır ki oyunculuk yaşamında büyük yönetmenlerin eline düşüp, sönmeğe mahkûm bir «star» olarak kalmamış, oyun gücünü de kabul ettirebilmiştir...

Nezih Coş

BATAN GÜNEŞ

L'ECLISSE. Yönetmen / Michelangelo Antonioni. Konu ve Senaryo / M. Antonioni, Tonino Guerra, Elio Bartolini, Ottiero, Ottieri. Görüntü Yönetmeni / Gianni di Venanzo. Dekor / Piero Poletto. Kurgu / Eraldo da Roma. Müzik / Giovanni Fusco. Yönetmen Yardımcısı / Franco Indovina, Gianni Arduini. Oynayanlar / Alain Delon, Monica Vitti, Francisco Rabal, Lilla Brigone, Rosanna Rory, Mirella Ricciardi, Louis Segnier. Yapım / Interope film - Cinerlz Paris Film Production. Yapım yeri ve yılı / İtalya 1962. Türkçe altyazılı.

«(Batan Güneş) kişi hikâyesi değil, bir duygunun hikâyesidir. Belki de varolmayan bir duygunun.»

Michelangelo Antonioni

«(Serüven) ve (Gece) ile başlayan üçlünün son bölümü. İyi karşılanmayan bu film öncekinden daha üstün.»

George Sadoul

«**Antonioni**'nin ruhsal - deneyler sinemasıle **Resnais** arasında bir bağlantı kurmamak imkânsız. Şu var ki **Resnais**'nin filimlerinde olağanüstü bir sahne gösterisi var. **(Batan Güneş)** te hiç bir şey yok. Bu inançtan yoksun kötümserlik hiç kuşkusuz bir avuç estet kişileri vuracak. Bu filmi ile **Antonioni** geceslnin sınırına varmamıştır.»

Maurice Cianter

«Bu filim **(Kadınlar arasında)** ile başlayan «duygu» dizisini tamamlamalı. Son filimlerde genişlettirilen konu gerçekten sonuçlandı mı? Buna inanmak imkânsız. Pek tabiî ki, **Antonioni**'nin verdiği anlamda, «güneşin batışı» daha uzun süre devam edecektir. Oysa burada bir karşılık var: duyguların artık varolmadıkları ileri sürüldükten sonra karşı büyük bir güven duyuyor, **Camus**'nun dediği gibi yüzyılın aldatmacalarını inkâr eden, sessizliğin içinde çalışan ve yaratan, öldürücü kuvvetlere karşı yeni bir gerçeği inşa etmeğe kararlı olan insanların varolduğunu inkâr edemez. Belki onları da yoketmek mümkün, fakat değiştirmek imkânsız. Onlar da, hiç kuşkusuz, «duygu»lara sahiptirler. **(Batan Güneş)** in son bölümü her ne kadar duygunun inkârı gibi görünüyorsa da aslında gerçek bir iyimserlik saklıyor, **Antonioni**'nin beklediğinden çok daha canlı bir iyimserlik.»

John Francis Lane

Filmlerde müzik kullanma geleneğinin daima karşısında oldum. Bence müzik, görüntünün etkisini kaybettirir, uyuşturur. Görüntülerin bir operanınmış gibi seslendirilmeleri hoşuma gitmez. Bunlar, sessizliğe yer vermemek ve sessiz yerleri müzik ile doldurmak için yapılan çabalardır. Bu çabalar, sessiz filme kadar gider. O zamanlarda da piyano bu işi görüyor ve bir «atmosfer» yaratılmağa çalışılıyordu. Bugüne değin bu alanda pek ileri gidilmedi. Ancak **Aleksandr Nevski,** müzikle görüntüyü başarıyla birleştirmesini bilmiştir. Filmde müzik ancak, tek başına bir anlatım aracı olmaktan çıkar ve bunun yerine genel anlatımın bir elemanı olmasını bilirse, kabul edilebilir. Bu da özellikle renkli filmlerde önemlidir.

M. Antonioni

Yalnızlığı sinama aracıyla yankıladığı kendine özgü bir tedirginlik sineması yapan Michelangelo Antonioni'ye göre, tarih çağları boyunca kişinin dünyadaki durumu ve yaşam üstüne düşündüklerinin kuşkusuz bugünkü en karmaşık ortamda gerçeğe yabancı çağdaş insanın yaşama karşı yeniden bir güçlenmesi, yalnızlığının, umutsuzluğunun giderilmesi; herşeyde korkunç bir yapmacılıkla sürdürülen yaşamın boşunalığı, anlamsızlığı içinde çözüm olarak sevginin en doyurgununun sığınağına, aşka bağlanmakla mümkündür ama bu da geçici bir çare bile değildir. Bir üçlemenin son filmi olan L'Eclisse / Batan Güneş, gerçeğin aydınlığında insan gözlerinin kamaşmasıdır. İçselliğinin alabildiğine dışlaşarak evrensel gerçeği her filminde usanmaksızın yansıtmasıdır Antonioni'nin yaptığı. L'Eclisse'in bütününde özgün, aydın'ca bir beğendirme çabası açığa çıkar, öteki Antonioni filimlerindeki gibi; çarpıcı çerçeveleme düşkünlüğü, akıcı bir kurgunun hızlandığı başarılı görüntüler, doğal dekorların kullanımı,

oyuncu yönetimi, biçimle özün kaynaşması, plastik biçim kaygısı vb. bütün öbür filimlerinden daha yoğun olarak belirir L'Eclisse'de. Süregelenlerden bambaşka çağımızda boyuna aynı temayı yeniliyerek tekrarlaması büyüklüğünün kusuru kabullenilen Antonioni, Roma borsasının iki alıcıyla çekilmiş belgeci anlatımı dışında, kimilerince durgun, sıkıcı, anlaşılmaz diye yerilebilecek L'Eclisse'de çağdaş insanın vardığı yeri (bir kadının yaşamından bir bölümü) verir, sadece gösterir. Tutarlı bir çözüm getirmek iddiasında değildir, göstermekle yetinir Antonioni, çağın olumsuzluğunun sıradan bir tanığı olarak herhangi bir çıkar yol, kurtuluş falan öğütlemeden betimler sadece. inemada Beckett'i akla getiren Antonioni, Beckett'in amansız kara alaycılığının tersine kendine özgü bir çeşit duyguculukla trajik olanı yansıtır. Beckett'in mutsuz Winnie'li Mutlu Günler'i benzeri mutsuz Vittoria'lı L'Eclisse, Antonioni'nin «bugünün yaşantıları içinde duyguların sunulması» diye nitelediği, aynı temanın çeşitlemelerinden oluşan L'Avventura, La Notte, L'Eclisse üçlemesinin kuşkusuz en iyi parçasıdır. L'Eclisse, çağını algılayan Antonioni'nin yaşantı ve deneylerinden bütünlenen karamsarlığının belirişini en son kerteye çıkaran çok anlamlı bir araştırı, sonuçsuz bir umutsuzluk konuşmasıdır. Giderek söylenebilir, Antonioni bütün fi limlerini L'Eclisse'i meydana getimek için yapmıştır. Ama artık...

Sungu Çapan

ROCCO VE KARDEŞLERİ

ROCCO E I SUOI FRATELLI. Yönetmen / Luchino Visconti (Giovanni Testori'nin Il Ponte della Ghisolfa adlı eserinden esinlenerek.) Senaryo / SC. d'Amico, Vasco Piatolini ve L. Visconti. Uyarlama ve konuşmalar / S.C. d'Amico, Pasquale Festa Campanile, Massimo Franciosa, Enrico Medioli ve L. Visconti. Dekor / Mario Garbuglia. Giysiler / Piero Tosi, Müzik / Nino Rota. Görüntü Yönetmeni / Giuseppe Rotunno. Kurgu / Mario Serandrei. Oynayanlar / Alain Delon (Rocco Parondi), Renato Salvatori (Simone), Annie Girardot (Nadia), Katina Paxinou (Rosaria, anne), Roger Hanin (Morini), Paolo Stoppa (Boks meneceri), Suzy Delair (Luisa), Claudia Cardinale (Ginetta), Spiros Focas (Vincenzo), Claudia Mori (Çamaşırhanedeki kız), Alessandra Panaro (Ciro'nun nişanlısı), Corrado Pani (Ivo), Max Cartier (Ciro), Rocco Vidolazzi (Luca). Yapım / Goffredo Lombardo (Titanus-Les Films Marceau). Yapım yeri ve yılı / İtalya 1960. Venedik Film Şenliği Jüri Özel Ödülü. Filim türkçe altyazılıdır.

Güney İtalya'nın yoksulluklarından kurtulmak için, kalabalık bir aile Kuzey'de büyük bir endüstri şehri olan Milano'ya göç eder. Anne Rosario (K. Paxinou), oğulları Rocco (A. Delon), Simon (R. Salvatori), Ciro (M. Cartier), ve küçük Luca (R. Vidolazzi) ile birlikte şehirde oturan büyük oğlu Vincenzo (S. Focas)'ya gider. Ayni gün Vincenzo, Ginetta (C. Cardinale) ile nişanlanmaktadır. Nişanda iki ailenin gelenekçi davranışları çatışmalara sebep olur. Anne oğulları ile birlikte Vincenzo'dan ayrılır.

Aile eski bir apartmanın bodrum katına yerleşir. İşsizdirler. Günlük geçimlerini sokaklarda kar sürümekle sağlarlar. Ailenin kişlleri büyük şehri tanımaya başlar. Şehir serüveni içinde, annenin, gücünü geleneklere bağlılıktan alan baskısı yavaş yavaş etkisini yitirir. Simon meslek olarak boksörlüğü seçer. Genç bir kadın olan Nadia (A. Girardot) ile tanışır ve aralarında tensel bir lişki kurulur. Rocco bir temizleyici dükkânında iş bulur. Ciro fabrikada çalışmakta, bir yandan da gece kurslarına devam etmektedir. Aile bir apartman katına yerleşir.

Bir gün Simon, Rocco'nun çalıştığı yere pantalon ütületmeye gelir. Dükkân sahibi kadının mücevherlerini çalar. Aynı mücevheri bir akşam Nadia'nın üzerinde gören Rocco hırsızın kim olduğunu anlar. Simon sorumsuz davranışlarla yavaş yavaş çürümeye ve kaybolmaya başlamıştır.

Rocco asker olur. İzinli bir gününde Nadia ile karşılaşır. Bir kahveye otururlar. Nadia, Simon'dan ayrıldığını, daha sonra da hapse girp çıktığını söyler. Rocco askerlik dönüşü boksörlüğe başlar. Nadia ile aralarında duygusal bir bağ kurulmuştur. Aralarındaki ilişkiyi öğrenen Simon, arkadaşlarıyla birlikte tuzak kurar ve kardeşinin gözü önünde Nadia'nın ırzına geçer. Rocco bu durum karşısında bile onu bağışlar. Ertesi gün Nadia'ya Simon'a dönmesini söyler. Simon, Nadia ile bir-

Ilkte sefih bir yaşamı sürdürmeye başlar. Rocco bokstan kazadığı paralarla onun borçlarını öder.

Nadia Simon'u terkeder. Kıskançlıktan deliye dönen Simon, Nadia'yı bulur ve öldürür. Cinayetten sonra eve döner. Ciro onu polise teslim etmek isterse de Rocco, Ciro'yu engeller.

Filim, Ciro'nun fabrika önünde küçük kardeşi Luca'ya şu sözleri Ile son bulur:

«Onu ele vermedim, ama ele verseydim de bir şey değişmiyecekti. Herşeyi berbat eden bir hasta Simon. Evimize kin ve düzensizlik ekti. Senl de mahvederdi o, oysa sen en gencimizsin, bizim tecrübelerimizden yararlanabilirsin ve aramızda en iyisi olabilirsin. Onun kötülüğü de Rocco'nun iyiliği kadar zararlı. Tuhaf geliyor sana değil mi? Ama öyle işte. Rocco bir ermiştir. Ama yaşadığımız dünyada insanların kurduğu toplumda onun gibi ermişlere yer yok. Onların acımaları sonunda çöküntülere sebep oluyor...»

«...Rocco'nun memleketine gideceğini hiç sanmıyorum. Hem orada değişik birşey mi bulacaksın. Bizim orası da sonunda büyük bir şehir olacak. Oradaki insanlar da haklarını değerlendirmeyi ve başkalarına görevlerini hatırlatmayı öğrenecekler. Böyle bir dünya güzel olur mu olmaz mı bilmem. Ama tıpkı anlattığım gibi olacak. Biz de dünyanın parçalarıyız, kurallarını kabul etmek zorundayız.»

MACERA PEŞİNDE / LES AVENTURIERS.

Yönetmen / Robert Enrico. Konu / José Giovanni'nin romanından. Senaryo / José Giovanni, Robert Enrico, Pierre Pellegri. Konuşmalar / José Giovanni, Pierre Pellegri. Görüntü Yönetmeni / Jean Boffety. Oyuncular / Alain Delon (Manu), Lino Ventura (Roland), Joanna Shimkus (Laetitia), Serge Reggiani (Pilot) - Bir Fransız S.N.C., 1966 yapımı.

Manu, Roland, Laetitia: Serüven tutkusu, değişim ihtiyacı Ile hareket eden üç kişidir «**Macera Peşinde**» nin kahramanları. Değişik, oysa bir ortak noktaları olan kişiler. Yalnızca uzaklaşmak, yabancılaşmak, değişik bir yaşantı sürdürmek, hatta zengin olmak değil amaçları. Bir de çocukluk yıllarından kalma o salt, o pembe «maceraperest» Ilk var içlerinde.

Hülyalarına, en gizli ve aynı zamanda en açık düşlerine bir renk katan, bir boyut veren sevüren tutkusu, ve de yaşadıkları dünyadan kopmak duygusu. Manu'nun elinden pilot belgesini alan, Laetitia'nin yapıtlarını benimsemeyen, Roland'ın rayatını kaçıran bir dünya bu. Gerçi onun içinde de yaşanır, onsuz da yaşanır.

Paris kentinin kenar mahallelerinde tanışan, kaynaşan bu üçlü daha sonra Kongo sahillerinde daha da birleşerek, bir kat daha kaynaşacak. Engin deniz, doğal bir yaşam, batık bir hazine. Oysa hazinenin keşfi ile o, çocuk romanlarına özgü, kuşkusuz serüven havası bozulacak, kötü, daha kötü insanlar türeyecek, slâhlar konuşacak ve Laettia'nın cesedi sulara gömülecek, okyanusun diplerine kadar, erişilmez bir özgürlük içinde. Manu ve Roland için düş kopmuştur. Zenginlik mutluluklarını yitirmişler, oysa arkadaşları devam ediyor, daha sağlam, daha dinç, Laettia'nın ölümü onları bir kat daha bağlıyor.

Sonra bir çocuk çıkıyor ortaya, Laettia'nin yeğeni, Laettia gibi sarışın, çilli, sevimli ve Roland yeni bir amaç buluyor: çocuk ve Laetitia'nin düşlerinde kalmış denizin ortasında bir kale. İki arkadaş ayrılır gibi oluyorlar, bir süre için. Oysa kötü insanlar peşlerinde. Ve sonuda iki arkadaş birleşecek, dövüşecek, kötü insanları sevecek ve Roland denizin ortasındaki kalesinde, düşlerile yalnız kalacak. İçli, duygulu, düşlere, çılgın hülyalara yakın bir serüven havasını getiren buruk bir filim oluyor böylece **Robert Enrico**'nun bu «Macera Peşinde» sl. Bir macera, bir aşk, bir dostluk filmi. Ilkin bizi bağlantısız gibi görünen olayların ardında sürüklüyor: Manu ve Arc de Triomphe, Roland ve motoru, Laetitia ve soyut heykelleri, Manu ile alay eden snoblar, Roland'nun başarısız keşfi. Laetitia'nin şatafatlı ve verimsiz sergisi. Sonra olaylar, kişiler ağır ağır toparlanıyor, birleşiyor, etkili olmaya başlıyor. İki arkadaş arasında kalmış Laetitia kaybolan umutların, gelip geçmiş hülyaların, gerçekleşmiyen düşlerin bir simgesi oluyor. İkilik üçlük oluyor.

Enrico, José Giovanni'nin bir kez daha «erkek dostluğu» nu anlatan bir romanı üzerinde - ve **Giovanni**'nin desteği ile benzeri az rastlanan salt, duygulu, «erkekçe» bir hikâyeyi anlatıyor, bazan büyüleyici bir şekilde

(Laetitia'nin cenaze töreni), bazen çarpıcı (Manu'nun ölümü). Her zaman ölçülü, her zaman içli bir biçimle, görüntülerle, çocukluk yıllarının macera tutkusunun, gençlik yıllarının mutlu aşk döşlerinin havasını kaybetmeden, unutmadan. **Giovanni Scognamillo**

(Yeni Sinema 15)

ŞEYTAN RUHLU KADIN.

DIABOLIQUEMENT VOTRE. Yönetmen / Julien Duvivier. Senaryo / Louis Thomas'ın romanından uyarlayan / Julien Duvivier. Konuşmalar / Paul Gegauff. Görüntü Yönetmeni / Henri Decae. Oynayanlar / Alain Delon, Senta Berger, Sergio Fantoni, Claude Pieplu, Peter Mosbacher, Albert Augier. Yapım / Lira Films, Copernic, Comacico (Paris), Eichberg (Münih), Igor Film (Roma). Yapım Yönetmeni / Ralph Baum. Yapım yeri ve yılı / Fransa - Federal Almanya, İtalya, 1967. Türkçe altyazılı.

Georges Campo, bir trafik kazası sonunda belleğini kaybetmiştir. Karısı Christian, uşağı Kiem ve Saygon'dan kendileriyle birlikte gelen aile dostları Doktor Launay, Georges Campo'ya bakmaktadırlar.

Georges'un bilinçaltında yavaş yavaş bazı anılar belirmektedir. Bunlar arasında özellikle Pierre Lagrange adı onu rahatsız etmektedir... Doktor'un, Kiem'in ve karısı Christian'ın ihtimamı devam eder. Güzel karısı, Georges'a karşı çok iyi davranmakta, ama «sağlık nedenleri» dolayısıyla onunla sevişmesine izin vermemektedir.

Bu arada Georgas'a sürekli olarak, iyileşmesi için haplar verilmektedir. Georges bir ara bilincinin uyandığı bir anda kaçmayı düşünür, ama telefon bağlantısı kesiktir ve bahçe kapısını azgın bir köpek beklemektedir.

Georges bir gün bahçede gömülmüş bir ceset keşfeder. Gece yatarken de hapları almadığı halde almş gibi gösterir. Bir süre sonra onun uyuduğunu sanan Christiane, yastığının altına bir ses alma makinesi koyar. Georges, kalkarak Christiane'ın odasına gider. Genç kadın herşeyi itiraf eder. Ve sevişirler. Gerçek şudur; Georges'un asıl adı gerçekten Pierre Lagrange'dır. Doktor Frederic Launay, öldürdüğü asıl Georges Campo'nun cesedidir bahçede bulunan. Frederic, Christiane'nın mirasa konmasını sağlamak ve onunla birlikte yaşayabilmek için Campo'nun cesedinin yerine «öldürüldüğü belli olmayan bir başka ceset» koymak istemektedir. Bu iş için de Pierre'i seçmişlerdir. Ama bu iş için düzenledikleri araba kazasında Pierre ölmez. Bu kez, Pierre'in hafızasını kaybedişinden yararlanarak onu, kendisinin Georges Campo olduğuna inandırmak isterler. İstedikleri sonucu elde ettikten sonra da Pierre'i temizleyeceklerdir.

Ama oyun ortaya çıkmıştır. Pierre, ertesi sabah Frederic'e bir gece önce Christiane'la aralarında geçenleri anlatır. Frederic, kadının üstüne yürür, vurmak ister. Ama Kiem araya girerek Frederic'i öldürür.

Bu kez Christiane, Pierre'e, Kiem'in kendisine taptığını ve âşığı olduğunu söyliyerek, genç adamı öldürmek ister. Ama Pierre bu tehdide aldırmak ve Kiem'e de geceki sevişmesini anlatır. Bu kez genç kadın Kiem'i öldürür. Tabancayı da Frederic'in eline sıkıştırır. Pierre, bu durumda Georges Campo olduğunu kabul ederse, polislere Kiem'le Frederic'in birbirlerini öldürdüğü söylenecek ve genç adamla kadın birlikte yaşayabilecekleridir. Polisler gelir ve Pierre konuşur: «**Benim** adım Georges Campo...»

FİLİM HAKKINDA

Julien Duvivier'nin yeniden yönetmenliğe dönüşü, Fransız sinemasının büyük ustalarından birinin dönüşü oldu. «**La Bandera**»nın, «**La Belle Equipe**»in, «**Pépé-le-Moko**»nun ve «**Carnet de Bal**»in yönetmeni, uzun zamandanberi kişiliğini rahatça ortaya koyabileceği bir senaryo bekliyordu. **L.-C. Thomas'ın** polisiye romanı ona bu olanağı sağladı.

Ancak **Duvivier** ne düpedüz bir polisiye entrika'ya, ne de bütün dünya yönetmenlerinin başlarının belâsı olan o saçma casusluk numaralarına kapılacak yönetmen değildir. Şeytan Ruhlu Kadın, tıpkı **Pépé-Le-Moko**'da olduğu gibi bir karakter incelemesidir.

«**Duvivier**'nin dünyaya bakışı» diyor Delon, «oyunsuzdur.» Bir görenekler ressamıdır **Duvivier** ve herşeyi olduğu gibi gösterir.

Delon ve **Senta Berger**'i oynatarak **Duvivier**, iki gerçek kişiliği ortaya çıkarmaktadır. Bu iki oyuncu iki içgüdü'yü, iki karakter'i, iki orijinal kabiliyeti temsil ederler çünkü.

H. R. (Cinémonde)

LEOPAR

IL GATTOPARDO. Yönetmen / Luchino Visconti. Senaryo / Giuseppe Tomasi di Lampedusa'nın aynı adlı romanından. Uyarlama ve konuşmalar / S. C. d'Amico, Pasquale Festa Campanile, Massimo Franciosa, Enrico Medioli ve L. Visconti. Dekor / Mario Garbuglia. Giysiler / Piero Tosi. Müzik / Nino Rota. Görüntü Yönetmeni / Giuseppe Rotunno (Technicolor-Technirama. Kurgu / Mario Serandrei. Oynayanlar / Burt Lancaster (Salina Prensli), Alain Delon (Tancredi Falconeri), Claudia Cardinale (Angelica), Paolo Stoppa (Don Calogero Sedara), Rina Morelli (Prenses Salina), Romolo Valli (Peder Pirrone), Leslie French (Chvallais), Ivo Garrani (Albay Pallavicino), Serge Reggiani (Don Ciccio Tumeo), Lucilla Morlacchi (Concetta), Mario Girotti (Vikont Civriaghi). Yapım / Gioffredo Lombardi (Titanus). Yapım yeri ve yılı / İtalya 1963. Türkçe altyazılı.

Çığ güneşin ve yırtık borazanların parçaladığı Sicilya göğünün uyuklayan, gölgeli ve daracık kapısından, «Il Gattopardo» için baştan aşağı onarılan Donnafugata Kilisesine girdiğinizde, duvarlara, orgun tozlu seslerini yüzlerce yıldır dinleyen ölü ermiş heykelleri gibi yaslanmış bir sıra donuk yüz göreceksiniz. Yanaklarından fışkıran yeleleri, kocaman kafası, iri elleri ve hem güçlü hem düşünceli bakışlarıyla Salina Prensi Don Fabrizio; yüreğinin daracık sorularını küçük ve sevimsiz yüzünde saklamaya çalışan Prenses Maria Stella; Garibaldi baldırıçıplaklarıyla omuz omuza ve geleceğin ünü, zenginlikleri, egemenliği için savaşırken yaralanan yüzündeki alaycı ve bencil anlatımı bir kara bantla kapamış ayartıcı yeğen Tancredi Falconeri; evcil kuşlar gibi sarayların kafesinde sıçrayıp durmaktan yorgun ve utangaç kızları Prens Fabrizionun: Carolina, Concetta, Caterina; güzel giysilerinin kuyruklarını gururlu penguenler gibi savurarak dolaşan büyük oğullar: Paolo ve Francesco Paolo; sonra küçük çocuklar, mürebbiyeler ve öbürleri...

Ölümün sessiz külleriyle örtülen bu yüzler, Palermo saraylarına inen akşamla birlikte sonsuz renkli ama ömürsüz bir çiçek gibi son kez açılacaklar ve tanyeri ağarırken artık sonsuza kadar kapanacaklardır. Ağır ağır ölür sınıflar.

«Leopar»da ölmekte olan Prens Fabrizio di Salina değildir. Risorgimento'nun kanlı, dizgi yanlışlarıyla dolu sayfalarına, Limoges porseleninden yapılmış ve üzerine altın yaldızlarla leopar, kaplan armaları işlenmiş zarif tabutlara gömülen soylular sınıfıdır. Ve her ölüm gibi geriye çevrilmesi imkânsız bir süreçtir bu. Bu ağır, anlamlı ve karışık ölümü kavrıyabilmek için tarih okumak yeterli değil. Arkadan gelen kentsoyluların, aç ve kurnaz çekirgeler gibi bütün renklerini, yapraklarını, canlı tenini kemirip yalnızca kuru iskeletini bıraktıkları bu çağı yaşantı katına ulaştırabilecek gücü olmalı sanatçının.

Roman'dan bir Sabah'ı anımsıyorum. Prens, karısı ve çocuklarıyla kahvaltı masasındadır. Romanın yazarı Kont Giuseppe Tommasi di Lampedusa bu kahvaltıyı uzun çocukluk yıllarının binlerce sabahından birini yeniden yaşıyormuş gibi canlı, eksiksiz anlatır: çayın kokusunu, armalarla süslü porselen fincanları, ağır perdelerden süzülen gün ışığını, Prensin, tırnaklarını gizlemiş kocaman leopar patileriyle sofra halkına takılışını.

Sonra filmden bir ikindi. Donnafugata sarayının konuklar köşkü'nde, terkedilmiş, tozlu ve aydınlık salonlardan, biri. Magrip menekşesi renginde açık mor giysileriyle Tunuslu **Claudia Cardinale**'nin (yani Angelica) tenine vuran sarı ikindi güneşi sarayın derin avlusuna gölgeler bırakıyor. İki sevgili, bir an eğilip avluya bakarlar. Kumrular ve elinde çantasıyla geçer, kıralın temsilcisi Aymon Chevalley. Bu bir an'dır. Günün uzun yayını ufacık çevrintilerle kuran binlerce küçük an'dan biri.

Yaşantının dolgun kanı vurmadıkça görüntülerde, uzaklık ta bir işe yaramaz olur. Sabahın ve akşamüstünün karmaşık diyalektiğidir **Leopar.** Madrigal'in yerini «fugue» almıştır. Doğan güneş'le ölen gün kovalar durur birbirini. Kimi zaman öylesine karışır ki yaşayan'la ölen, sabaha karşı'nın sokakları bir akşam alacakaranlığı gibi buruşur, koyulaşır. Canlı sabah duası, hemen ardından bahçeye genç bir ölü getirir. İkindi'nin solan duvarların arkasında doğmakta olan bir sınıfın töreleri belirir. Uzun bir zincirlemedir **Leopar.** Salina prensi'nin ve çevresinin gürültüsüzce

TAM Sigorta

ölen yüzü üstüne Tancredi'nin yeni apoletleri ve Don Calogero'nun kötü traş edilmiş yanakları biner.

Lampedusa'nın romanı, okuyanlarda **Proust'la Stendhal** karışımı bir izlenim bırakır. Balo'nun kişileri, Swann'ın Odette'i görmek için sık sık fırsatlar yaratıp katıldığı kabul törenlerini, danslı toplantıları hatırlatır. Stendhal'in aydınlık havası, İtalya öykülerinde alttan alta sürüp giden sıcaklık romanı da sarar. Film, romandaki bireysel evrene, **Lempedusa'nın** deyimiyle «O yıllarda Almanya'da toplum ve ekonomi üzerine garip düşünceler ileri süren sakallı Yahudi» nin sert, eleştirici ve toplumcu yönetimini sokar. Ama romansı anlatım yitirmez. Yapı dramatik olmaktan çok «anlatıcı» dır.

Ve büyük bir fresk'tir **Leopar.** Palermo sokaklarının bayraklar, barut dumanları, ağlayan kadınlarla dolu sonsuz yıkıntıları önünde düşünen bir insanı çizer: «Nedir değişen?» Karşılık, sanırım bir başka tablo'dadır. Gittikçe yozlaşan ve renklerini yitiren balo'da, çiş kapları ve terli yüzlerle dolu bir salonun yanıbaşında, bir duvarı çok uzaklara, düşüncenin belirsiz yargılarına götüren Greuze'ün tablosu: «Doğru'nun ölümü». Değişen prens'in ve onun katının durumudur. Filmin her görüntüsü bu tarih sürecini, unutulmaz renklerle anlatır bize.

İncelikle yazılmıştır bu tarih. Sabah gün doğarken, göğün lâcivert atlası külrengi bir beze dönüşünce, uzaklardan silâh sesleri duyulur. Bir an döner bakar yorgun prens. Onun sezdiği, bizim bildiğimizdir. Kavga sürüyor, sürecek. Değişen bir şey yok çünkü herşey değişiyor.

Onat Kutlar

Yıl 1860. Garibaldi ordusu, Sicilya'ya çıkarak Palermo'yu ele geçirmiştir. Prens Salina tarafsız kalmayı tercih etmiştir. Buna karşılık yeğeni Tancredi kurtarıcıların safına geçmiştir. Çok geçmeden ailenin tümü Prensin malikânesi Donnafugata'nın yolunu tutacaktır. Tancredi bu arada Belediye başkanı Don Calogero'nun güzel kızı Angelica ile tanışmıştır. Bir süre sonra da, dayısının kızı Concetta'dan uzaklaşacaktır. Prens, cumhuriyetçi ihtilâlcilerin muhalefetine rağmen, Burbon'ların devrilmesinden sonra İtalya'nın başına geçen yeni krallık hanedanının kendisine yaptığı avansları reddetmekte, buna karşılık yeğeninin tasarılarını desteklemektedir. Şahane bir gece şöleninde, ölümün yaklaştığını hisseden prens, acı ve bunalım içinde, aynı zamanda kendi sonu da olan bir evrenin yıkılmasını müşahede eder.

KIRALIK KATİL

LE SAMOURAI. Yönetmen / Jean-Pierre Melville. Senaryo / Goan Mc Leod'un «The Ronin» adlı romanından uyarlayan / Jean-Pierre Melville. Konuşmalar / Jean-Pierre Melville. Görüntü Yönetmeni / Henri Decae. Yönetmen Yardımcısı / Georges Pellegrin. Alıcı Yönetmeni / Jean Charveln. Müzik / François de Roubaix. Dekorlar / François da Lamothe. Kurgu / Yolande Madrette. Oynayanlar / Alain Delon, Nathalie Delon, Cathy Rozier, Michel Boisrond, François Périer, Jean-Pierre Rosier. Yapı / Filmel - Fida Cinematografica. Yapım Yönetmeni / Georges Casati. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1967. Türkçe altyazılı.

Jef Costello metodlu ve soğukkanlı bir katildir. Bir cinayet için harekete geçmeden önce işleri organize eder ve patronunu öldürmek üzere gideceği gece kulübündeki cinayetten kendisini temize çıkarmak için Jane'ın yardımını ister ve plânlar.

Bir kedi gibi vestiyerdeki kızın gözüne görünmeden içeri süzülür, orkestranın arkasındaki küçük kapıya ulaşır. Piyanist kız güzeldir. Ama orada vakit kaybetmez ve üzerinde «ÖZEL» yazılı bir kapıyı iter. Adam bürosundadır. Jeff ateş eder ve aynı yoldan geri döner. Piyanist kız gürültüyü duymuştur. Onu görür ama bakışlarından ürkerek hiç bir şey söylemez. Salonun gürültüsünden dolayı başka kimse olup bitenleri farketmemiştir.

Jane'in evine gider. Sonra birinin evden çıkmasını bekler. Böylece ona kendisini gösterecek ve ilerde suçsuzluğunu ortaya çıkaracak delili elde edecektir. Herşey istediği biçimde olur.

Polis onu, önceden plânladığı gibi, bir otel odasında yakalar. Gece kulübünün personeli onunla yüzleştirilir. Piyanist kız uzun uzun yüzüne bakar ve onu tanımadığını söyler. Polis Jef'i serbest bırakır. Ivry köprüsünde müşterisinden parayı alacaktır. Ama adam Jef'i öldürmeye kalkar. Jef kendini kurtarır ama

yaralanmıştır. Bu durumda artık hem polis hem de müşterileri Jef'in karşısındadır.
Yeniden gece kulübüne döner. Piyanist kızı görecek ve tanımadığı, kendisini öldürtmek isteyen müşterisini öğrenmeye çalışacaktır. Düşmanını evine girerken tanır. Bir adam, hem önceki «iş»ten alacağı iki milyonu, hem de bir başka «iş» için iki milyonu vaad etmektedir. Bu elçinin yardımıyla Jef, çete'nin başını öğrenir. Ve Olivier Rey ile kozunu paylaşır.
Ama etrafındaki çember gittikçe daralmaktadır. Mutlaka öldürülecektir. Bunu sezer ve hiç olmazsa ölümünün zamanını ve tarzını kendisi seçmeye karar verir. Gece Kulübüne döner. Piyanist kadına doğrultur tabancasını. Aynı anda salonda bir patlama işitilir. Jef devrilir. Ve polis elindeki tabancanın boş olduğunu görür.

FİLİM HAKKINDA

«Bir Samuray'ınkinden daha derin bir yalnızlığı kimse düşünemez.
Olsa olsa balta girmeyen ormanların kaplanı yalnızdır bir Samuray kadar...belki.»

«Bushido»

Samuray'lar Kitabı'ndan alınan bu cümle filmin bütün özünü verir: Kaplanın yalnızlığı üstüne bir irdeleme.

ŞEYTANIN KURBANLARI

HISTOIRES EXTRAORDINAIRES. I. WILLIAM WILSON. Yönetmen / Louis Malle. Senaryo / Edgar Allen Poe'nun öykülerinden uyarlayan / Louis Malle. Konuşmalar / Louis Malle ve Daniel Boulanger. Görüntü Yönetmeni / Tonino Delli Colli. Oynayanlar / Alain Delon, Brigitte Bardot, Katia Cristina, Umberto d'Orsi, Danièle Vargas Renzo Palmer. Yapım / Les Films Marceau (Paris), P.E.A. (Roma), Yapım yeri ve yılı / Fransa 1968. II. / METZENGERSTEIN. Yönetmen / Roger Vadim. Senaryo / Edgar Allan Poe'nun bir öyküsünden uyarlayanlar / Roger Vadim ve Pascal Cousin. Konuşmalar / Daniel Boulanger. Görüntü yönetmeni / Claude Renoir. Oynayanlar / Jane Fonda, Robert Hoffmann, Serge Marquand, Philippe Lemaire, Caria Marlier. Yapım / Les Films Marceau (Paris), P.E.A. (Roma). Yapım yönetmenleri / André Cultet, Ludmilla Goulian. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1968. Türkçe altyazılı.

19. yüzyılın öncü hikâyeci ve şairi **Edgar Allan Poe**'nun üç hikâyesinden uyarlanan filim genellikle fantezi ve merak ögeleriyle örülüdür.
1 — **Roger Vadim**'in yönettiği bölümde Kontes Frederica ile genç Baron Wilhelm serüveni anlatılır. Kontes ve Baron düşman ailedendirler. Wilhelm'in tek tutkusu atlarıdır. Kontes, onun aklını çelemeyince ahırını ateşe verir. Wilhelm ölür. Öcünü yangından kurtulup Kontes'in yanına gelen esrarengiz at alacaktır **(Metzengersten** bölümü).
2 — **Louis Malle**'in yönettiği **William Wilson»** bölümünde ise iki kişilikli bir adamın öyküsü anlatılır. İngiliz asıllı Avusturyalı subay Wilson, kişiliğinin «iyi» yönünü öldürmüştür. Olayı bir papaza anlatır. Çocukluğundan beri çevresine zalimce davranmış ve kötülük saçmış olan kişiliğini açar. Onun önüne geçen hep «iyi» **Wilson** olmuştur. Onu da öldürdüğüne göre çare «kötü»yü de yok etmektir. **Vadim**'in skeçinde olduğu gibi burada da kötü cezasını görür.
3 — En başarılı bulunan **Federico Fellini**'nin bölümü Türkiye'de gösterilen kopyada çıkarılmıştır. Bu bölümü Toby adlı bir İngiliz aktörünün İtalya'daki serüvenini anlatır. Bir western filminde oynar; karşılığında bir Maseratl otomobil alır. Ama hızlı sürer ve kafası koparak ölür. Onun kafası küçük bir kıza top olur.

VURGUN

MELODIE EN SOUS-SOL. Yönetmen / Henri Verneuil. Konu / John Trinian'ın romanı. Senaryo / Albert Simonin, Michel Audiard, Henri Verneuil. Görüntü Yönetmeni / Louis Page. Müzik / Michel Mange. Oynayanlar / Jean Gabin, Alain Delon, Viviane Romance, Maurice Biraud, Dora Doll, Rita Cadillac. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1962. Türkçe altyazılı. Alışılmış biçimde gelişen, yer yer merak dozunu arttırmayı başarmış sıradan bir soygun filmi. **John Trinian**'ın «**The Big Grab**» adlı romanından uyarlanmış... Beş yıl hapiste yatıp çıkan yaşlı kasa hırsızı Charles, namuslu bir yaşama geçebilmek için önce bir sermaye elde etmek, bu amaçla da Cannes'ın büyük kumarevlerinden Monte-Carlo'yu soymak istiyor. Plânını yapıyor, genç ve işsiz hapis arkadaşı Francis'le ve soygun başlıyor.

Le Clan des Siciliens - 1969 - "Sicilyalılar Çetesi"

Filmin gerillmi soygun boyunca artıyor; sonuç sürprizli oluyor. **Jean Gabin**'den çok **Alain Delon** göz doldurmakta..

AŞK KAFESİ

LOVE IN CAGE. (LES FELINS). Yönetmen / René Clément. Senaryo / René Clement ve Pascal Jardin. Konuşmalar / Pascal Jardin ve Charles Williams. Görüntü Yönetmeni / Henri Decae. Dekor / Jean André. Müzik / Lalo Schiffrin. Oynayanlar / Alain Delon, Jane Fonda, Lola Albright, André Oumansky, Annette Poivre. Yapım yeri ve yılı / ABD - Fransa 1964. Türkçe altyazılı.

Filim, bir «kara dizi» romanından alınmıştır. Başlangıçta çok kötü yürekli gangsterleri görüyoruz. Sonra kayboluyorlar, filmin sonunda da gene ortaya çıkıyorlar. Bu arada ölüler, güzel kadınlar, yakışıklı genç adam vs. Kısaca bir gangster filminin bütün kişileri ve atmosferi var filimde. **Clément**'ın bu filmi bu türün sıradan özelliklerine yönetmenin barok sinema dilini, ritm gücünü, çarpıcı görüntülerini eklemiş. Bu yönüyle ilgi çekici.

DOĞRU YOLDAN AYRILANLAR

ONCE A THIEF. Yönetmen / Ralph Nelson. Senaryo / Kendi romanından Zekial Marko. Görüntü Yönetmeni / Robert Burks. Müzik Yönetmeni / Lalo Schiffrin. Yönetmen yardımcısı / Erich von Stroheim Jr. Oynayanlar / Alain Delon, Ann-Margret, Jack Palance, Van Heflin, Jeff Corey. Yapım / CIPRA Ralph Nelson ve Fred Engel. Yapım yeri ve yılı / ABD 1965. Türkçe altyazılı.

SİYAH GELİNLİK

LA MARIEE ETAIT EN NOIR. Yönetmen / François Truffaut. Senaryo / William Irish'in (Cornell Woolrich)in romanından Jean-Louis Richard ve François Truffaut. Görüntü Yönetmeni / Raoul Coutard (De Luxe). Müzik / Bernard Herrmann. Kurgu / Claudine Boche. Oynayanlar / Jeanne Moreau (Julie Kohler), Jean-Claude Brialy (Corey), Michel Bouquet (Coral), Charles Denner (Fergus), Claude Rich (Bliss), Daniel Bolanger (Holmes), Michel Lonsdale (Morane), Serge Rousseau (David), Alexandera Stewart, Jacques Robirolles (Charlie), Luce Fabiole, Sylvine Delannoy (Bayan Morane), Van Doude (polis müfettişi), Gilles Queant. Yapım / Les Films du Carrosse, Les Productions Artistes Associes, Dino de Laurentiis (Fransız - İtalyan yapımı). Yapım yeri ve yılı / Fransa 1967. Türkçe altyazılı.

Evlendiği gün kocası kilisenin basamaklarında vurulan bir kadının (Jeanne Moreau) katilleri arayışının öyküsü. Olaganüstü hiçbir yanları olmayan ve istenmeden cinayete sebep olan değişik çevrelerden beş kişinin çeşitli özelliklerini ve balkondan atılarak, zehrilenerek, havasız bir yere kapatılarak, okla, bıcaklanarak öldürülüşlerini izler seyirci. Ustası bellediği Hitchcock'un tersine Truffaut durumlardan çok kişiler üstünde dururken alınyazısının yalnız öçalışın, tutkunun, suçun mekanik eli değil kişiliğin kendisi de olabileceğini göstermek ister gibidir.

GAZAP ÜZÜMLERİ

THE GRAPES OF WRATH. Yönetmen / John Ford. Senaryo / John Steinbeck'in aynı adlı romanından Nunnally Johnson. Görüntü Yönetmeni / Gregg Toland. Dekor / Thomas Little. Müzik / Alfred Newman. Oynayanlar / Henry Fonda (Tom Joad), Jane Darwell (Ma Joad), Charles Grapewin (Grandpa), John Carradine (Casey), Doris Bowdon (Rosacharn), Russell Simpson (Pa Joad), O. - Z. Whitehead (Al), John Qualen (Muley), Eddie Quillan (Connie), Zeffie Tilbury (Grandma), Frank Sully (Noah), Frank Darien (Oncle John), Darryl Hickman (Winfield), Shirley Mills (Ruth Joad), Grant Mitchell (bekçi), Ward Bond (Polis memuru), Frank Faylen (Tim), Joseph Sawyer (Muhasebeci), Charles Middleton (Kervancıbaşı), John Arledge (Daris), Charles B. Brown (E. Wilkie), Roger Imhof. Yapım / Nunnally Johnson - John Ford - 20 th Century Fox. Yapım yeri ve yılı / ABD 1940. Süresi / 130 dakika. İngilizce.

Bir adam geçinip vergilerini de ödeyebilirse toprağını tutabilir. Günün birinde ürün elde edemeyip borç alıncaya kadar. Ve traktörler geçer toprağın üstünden, insanlar evlerinden atılır. Kaliforniya'ya göçeden binlerce topraksız aileden biri daha koyulur yola. Oysa Kaliforniya o denli büyük değildir. Bir tek ülkede hem açа, hem toka, hem namusluya, hem hırsıza yetecek yer yoktur. Yol uzun, taşıt eski, insanlar yorgundur; insanlar yerlerinden yurtlarından edilmeye dayanamazlar: büyük-

JUNKER+RUH

Bütün dünyada kullanılan fırın

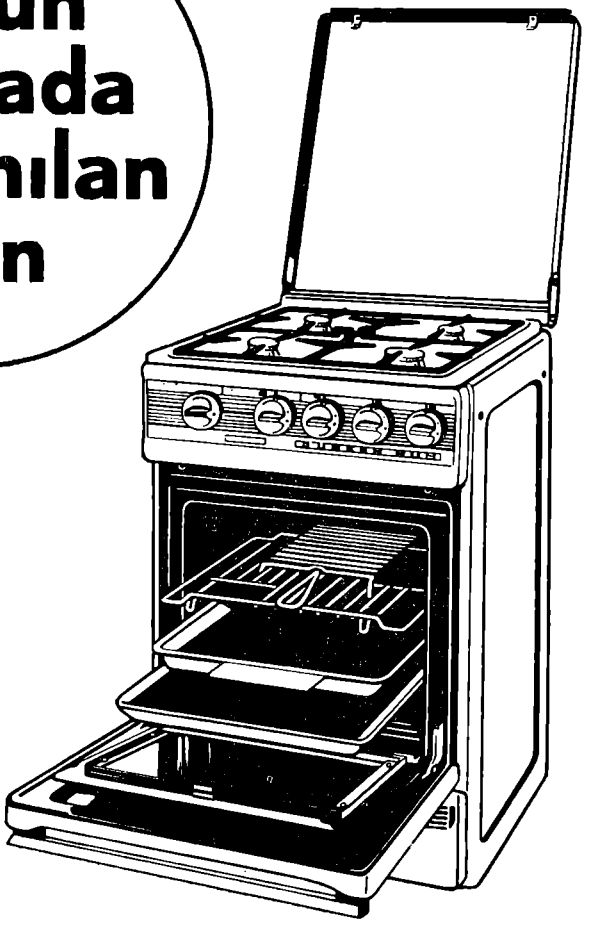

TÜRK DEMİR DÖKÜM FABRİKALARI A.Ş.

Silâhtar - İstanbul

baba ölür. «Burada W. James Joad yatmaktadır. Onu ailesi gömdü, çünkü cenazeye verecek paraları yoktu.»

Şose yolcunun evi, hareket, anlatım aracı olmaktadır. İnsanlar binlerce göçmenin konakladığı kamplara alışırlar. Çöl, Kaliforniya'yı göremeden ölen büyükannenin cesedi ile geçilir. Şehirler bir istilacıyı kovmak ister gibi bir araya gelmş ve silahlanmıştır. Yollarda açlar dolaşır ama tarlalar verimlidir, yoksul çocukların hepsinden kemik hastalığı vardır ama ambarlar doludur. Ürünler yakılır üstlerine gaz fışkırtılır, fiyatlar düşmez ve açların ruhunda gazap üzümleri olgunlaşır. Göçmenin başının derde girmesi için bir hiç yeterlidir. Tom da bu kuruldan kurtulamaz kendini ve aile yerleştiği kampı terkeder. Yüzlerden korku silinmekte yerini öfke almaktadır. Korkunun yerini öfke aldığı sürece hiç bir zaman her şey bitmiyecektir.

YILMAZ ALİ

YILMAZ ALİ. Yönetmen / Faruk Kenç. Eser / Vâlâ Nurettin. Senaryo / Faruk Kenç. Görüntü Yönetmeni / Necati Tözüm. Oynayanlar / Nevzat Okçugil, Suavi Tedü, Celal Atik, Refik Kemal Arduman, Mümtaz Ener, Feride Canan, Beat is Kalfayan, Cahit Irgat. Yapım / Ha-Ka Film. Türkiye 1940.

«**Yılmaz Ali**», 1951 den sonra birdenbire yaygınlaşan polis filimlerinin çoğu gibi, hatta onlardan daha büyük ölçüde, konusu bakımından bize yabancı bir eserdi. **Vâlâ Nurettin** (Vâ-Nû) nun yazdığı seneryo, iki ayrı hayat süren esrarengiz köşkler, Mike Hammer tipi bir hafiye, Amerikan filimlerinden iğreti alınmış bir gazeteci kız gibi öğelerle doluydu. Fakat filmin önemli yönü konusu değildi. Önemli yönü, kameranın oldukça hareketli kullanılışı (bir otomobil takip sahnesi, eski İstanbul'un eğri büğrü sokaklarından görünüşler, bir tepenin yamacına sinerek yürüyen adamla onun izlediği ve aşağıdaki yoldan giden adamı aynı görüntüye alan sürekli plân), montajın oldukça canlı düzenlenmesi, bazı tipler, oyunun biraz daha tabiiliğiydi.

Nijat Özön

Türk Sinema Tarihi

APTALLAR ŞEHRİ

A FUNNY THING HAPPENED ON THE WAY TO THE FORUM. Yönetmen / Richard Lester. İkinci ekip yönetmeni / Bob Simmons. Yönetmen yardımcısı / Jos Lopez Rodero. Senaryo / Burt Shevelove ve Larry Gelbart'ın müzikli güldürüsünden Melvin Frank ve Michael Pertwee. Müzik ve sözler / Stephen Sondheim. Görüntü Yönetmeni / Nicolas Roeg (Deluxe). İkinci ekip görüntü yönetmeni / Paul Wilson. Kurgu / John Victor Smith. Giysiler / Tony Walton. Sanat yönetmeni / Syd Cain. Müzik yönetmeni / Irwin Kostal. Danslar / Ethel ve George Martin. Başlık yazıları / Richard Williams. Ses / Gerry Humphries, Les Martin. Oynayanlar / Zero Mostel (Pseudolus), Phil Silvers (Iycus), Jack Gilford (Hysterium), Buster Keaton (Erronius), Michael Hordern (Senex), Leon Greene (Miles), Inga Nielsen (Gymnasia), Myrna White (Vibrata), Lucienne Bridou (Panacea), Helen Funai (Tintinabula), Jennifer ve Susan Baker (Geminae), Janet Webb (Fertilla), Pamela Brown (Rahibe) Beatrix Lehmann (Domina'nın annesi), Alfie Bass (Kapıcı), Roy Kinnear. Yapımcı / Melvin Frank. Yapım yönetmeni / Clifford Parkes. Yapım / Quadrangle. Yapım yeri ve yılı /ABD 1966. Süresi / 98 dakika.

SERSERİ AŞIKLAR

A BOUT DE SOUFFLE. Yönetmen / Jean - Luc Godard. Senaryo / François Truffaut. Uyarlama ve konuşmalar / Jean - Luc Godard. Yönetmen yardımcısı / Pierre Rissient. Sanat Danışmanı / Claude Chabrol. Görüntü Yönetmeni / Raoul Coutard. Kurgu / Cécile Ducugis. Müzik / Martial Solal. Ses / Jacques Maumont. Oynayanlar / Jean - Paul Belmondo, Jean Seberg, Van Doude, Daniel Boulanger, Henri-Jacques Huet, Michel Fabre, Richard Balducci, Roger Hanin, Claude Mansard, Jean-Pierre Melville, Jean Domarchi, André Labarthe, Jacques Siclier, Michel Mourlet, Jean Douchet, Philippe de Broca, Guido Orland, Jacques Serguine, Louiguy. Yapım / Georges Beauregard. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1959. Türkçe altyazılı.

ÇILGIN RUHLAR.

UN TRANQUILLO POSTO DI CAMPAGNA. Yönetmen / Elio Petri. Konu / Tonino Guerra, Elio Petri. Senaryo / Luciano Vincenzoni. Gö-

Classe operaia va Paradiso La- 1971

rüntü Yönetmeni / Luigi Kuveiller (Technicolor). Müzik / Ennio Morricone. Dekor / Sergio Canevari. Kurgu / Ruggero Mastroianni. Oynayanlar / Franco Nero (Pop ressam), Vanessa Redgrave (Flavia), Georges Geret, Gabriella Grimaldi, Madeleine Damien, Valerio Ruggeri, Rita Calderoni, Renato Menegatto, Arnaldo Momo, Otello Cazzola, Costantino De Luca. Yapım / Alberto Grimaldi - PEA / Les productions Artistes Associés. Yapım yeri ve yılı / İtalya - Fransa 1968.

Elio Petri'nin filmi, Milâno'da evli bir kadınla yaşayan bir ressamın, Leonardo'nun çevresini ve bu çevreyle çatışan bilinçaltını karşımıza çıkarıyor. Çatışma daha ilk görüntülerle (Leonardo'nun rüyası) verilmiş: Leonardo yarı-çıplak iskemleye bağlı. Son derece modern bir dekor, otomatik araçlar var çevresinde. Mekanik bir düzen. Leonardo birden bu düzene isyan ediyor; koparıyor iplerini; koşup banyoda kadını öldürmek istiyor, ama sonuç, kadın onu öldürüyor... Filim boyunca işlenen tema bu. Leonardo'nun yaşamında ve san'atında yönetilmeye, kullanılmaya, sömürülmeye karşı çıkması, özgürlüğünü araması (filmin asıl adı Kırda Sakın Bir Yer'dir), bu amaçla ölmüş kontes Vanda'yı düşünsel plânda metresi Flavia'ya karşı kullanması, onu kendine simgesel bir güç edinmesi, sonuçta yine de yenilgiyi kabullenişi, bir uzlaşmaya oturuşu.. Rahatsız edilmemeye karşılık piyasanın istediği resimleri tezgâhlamak... **Petri**'nin sinema çalışması son derece modern ve sağlam. Simgelerin rolü anlatım yönünden özellikle ağır basıyor.

N. C.

HAYAT BAĞLARI

LES CHOSES DE LA VIE. Yönetmen / Claude Sautet. Senaryo / Paul Guimard, Jean-Loup Dabadie, Claude Sautet (Paul Guimard'ın romanından). Konuşmalar / Jean-Loup Dabadie. Görüntü Yönetmeni / Jean Boffety (Eastmancolor). Kurgu / Jacqueline Thiedot. Sanat Yönetmeni / André Piltant. Müzik / Philippe Sarde. Orkestrasyon / Jean Michel Defaye. Ses / René Longuet, Pierre Davoust. Ek bölümler danışmanı / Gérard Streiff. Oynayanlar / Michel Piccoli (Pierre), Romy Schneider (Hèléne), Lea Massari (Catherine), Girard Larflgan (Bertrand), Jean Bonise (François), Boby Lapointe (Hayvan furgonu şoförü), Hervé Sand (Kamyon şoförü). Yapımcı / Raymond Danon. Yapım yönetmeni / Ralph Baum. Yönetmen yardımcıları / Claude Vital, Jean-Claude Susfeld. Yapım / Lira Films (Paris), Fida Cinematografica (Roma). Yapım yeri ve yılı / Fransa 1969. Süresi / 89 dakika. Türkçe altyazılı.

Pierre orta yaşlı bir mimardır. Karısı Catherine'den ayrılmış ve kendisine delice tutkun genç bir kadın olan Hélène'le bir serüven yaşamaktadır. Pierre'in duyguları oldukça karmaşıktır. Hélène'i sevmektedir. Öte yandan eski yıllarını geçirdiği yerlere ve birlikte yaşamış olduğu insanlara da sıkıca bağlıdır. Karısı Catherine'e, oğulları François'ya, yaşlı babasına ve eski arkadaşlarına..

Hélène Tunus'a bir yolculuk yapmaları için onu kandırmaya çalışmaktadır. Bu yolculuk boyunca başbaşa ve yalnız olacaklardır. Fakat Pierre her defasında bu yolculuktan kaçınmanın bir yolunu bulur.

Pierre eski evini ziyaret eder ve oğlu ile Ré adasında birlikte iki hafta geçirmeye karar verirler. Burası ailenin eski günlerde mutlu yaz tatillerini geçirdikleri bir deniz kıyısıdır.

Hélène evindeki bir partiden sonra Pierre'e gelecekleri konusunda kesin bir karara varmasını söyler. O gece Pierre bir iş için arabasıyla Rennes'e giderken yolda bu ilgiyi sona erdirmeye karar verir. Hélène'e bir mektup yazar. Mektubu postaya verirken düşüncesini değiştirir. Hélène'e telefon ederek Rennes'de kendisiyle buluşması için haber bırakır. Yolda bir trafik kazası geçirerek bir süre yol kenarında baygın yatar. Kendine geldiğinde hastaneye kaldırılır ve ameliyat masasında ölür.

Hélène yol üzerinde Pierre'in kazaya uğrayan arabasını görmüştür. Hastaneye geldiğinde Catherine Pierre'in Hélène'e yazdığı mektubu üzünçle daha yeni yoketmiştir.

Sautet'in bu filmi insan ilişkilerinin konuya dayanmayan bir incelemesidir. Seyirciyi karakterlerle ilgilendirmek amacını güder.

Film bir araba kazasıyla başlar ve bir takım geri dönüşlerle sürer. Pierre'in kaza anındaki duygularına dikkati çekerek yaratılan gerilim kaza olayının yeniden gösterilmesiyle en üst düzeye ulaşır. Böylece gerçekçi ve

inandırıcı bir tavırla da olsa zaten kısa olan filmin önemli bir bölümü kazanın iç burkan, ayrıntılı bir incelemesine verilmiştir. Öte yandan karakterlerin gelişmesi ve kişiliklerin birbirlerine etkilerinin belirtilmesi üzerinde çok az durulmuştur.

Pierre ve çevresi hoşa gider bir görünüm içinde sunulduğu halde oldukça belirsizdir. Eğer daha kesin bir şekilde toplumsal yaşamaya ya da iş hayatına yerleştirilmiş olsalardı daha belirgin olurlar ve ana tema olan «Hayattaki küçük şeyler» —paylaşılan anılar ve aile bağları— nın gücü etkisini artırırdı.

VAHŞİ BELDE

THE WILD BUNCH Yönetmen / Sam Peckinpah. Senaryo / Walon Green, Sam Peckin-Louis Lombardo. Sanat yönetmeni / Edward (Panavision) 70 mm.). Technicolor. Kurgu / Carere. Özel etkiler / Bud Hulburd. Müzik Carere. Özel etkiler / Bud Huldburd. Müzik / Jerry Fielding. Müzik denetçisi / Sonny Burke. Ses / Robert J. Miller. Yönetmen yardımcıları / Cliff Coleman, Fred Gamon. İkinci ekip yönetmeni / Buzz Henry. Oynayanlar / William Holden (Pike Bishop), Ernest Borgnine (Dutch), Robert Ryan (Deke Thornton), Edmond O'Brien (Sykes), Warren Oates (Lyle Gorch), Jaime Sanchez (Angel), Ben Johnson (Tector Gorch), Emilio Fernandez(Mapache), Strother Martin (Coffer), L.Q. Jones (T.C.), Albert Dekker (Harrigan), Bo Hopkins (Crazy Lee), Bud Taylor (Wainscoat), Jorge Russek (Zamorra), Alfonso Arau (Herrera), Chano Urueta (Don Jose), Sonia Amelio (Teresa), Aurora Clavel (Aurora), Elsa Cardenas (Elsa). Yapımcı / Phil Feldman. Yapım yönetmeni / William Faralla. Yapım / Warner Bros. - Seven Arts. Yapım yeri ve yılı / A.B.D. 1969. Süresi / 145 dakika (Türkiyede gösterilen kopya kısaltılmıştır). Türkçe altyazılı.

AŞKI ARAYAN KADIN

BOOM!. Yönetmen / Joseph Losey. Senaryo / The Milk Train Doesn't Stop Here Anymore adlı kendi oyunundan Tennessee Williams. Görüntü Yönetmeni / Douglas Slocombe (Panavision/Technicolor). Kurgu / Reginald Beck. Müzik / John Barry. Hint müziği / Nazirali Jairazbnoy, Viram Jasani. Şarkı / «Hideaway» / John Dankworth, Don Black. Söyleyen / Georgie Fame. Giysiler / Tiziani Ses kaydı / Leslie Hammond, Gerry Humphreys. Yönetmen yardımcısı / Carlo Lastricati. Oynayanlar / Elisabeth Taylor (Flora Goforth), Richard Burton (Chris Flanders), Noel Coward (Witch of Capri), Joanne Shimkus (Blackie), Michael Dunn (Rudy), Romolo Valli (Dr. Lullo), Veronica Wells (Simonetta), Fernando Piazza (Giulio), Howard Taylor (Gazeteci), Gens Bloch (Fotoğrafçı), Franco Pesce (Köylü). Yapımcılar / John Heyman, Norman Priggen. Yapım denetçisi / Ottavio Oppo. Yapım yönetmeni / Valerio de Paolis. Yapım / World Film Services / Moon Lake Productions. Yapım yeri ve yılı / İngiltere 1968. Süresi / 113 dakika. Türkçe altyazılı.

Beş endüstri kıralından ve bir genç ozan'dan dul kalan Flora Goforth, Akdeniz kıyılarındaki yazlık malikânesinde çekilmiş, yalnız bir hayat sürmektedir. Çevresinde diktatörce hükmettiği uşakları ve doktoru olduğu halde Flora ölmek üzere olduğunu bir türlü kabul etmemektedir. Bir taraftan sekreterine, anılarını yazdırmakla vakit geçirmekte, bir yandan da kimsenin kendisini rahatsız etmemesi için bir fedai ve koca kurt köpekleri kullanmaktadır. Ancak bir gün eski bir ozan ve Jigolo olan Chris Flander, Bn. Goforth'un adasını istila eder. Bir süre sonra Bn. Goforth Chris'in ölüm meleği adıyla tanındığını, çünkü ele geçirdiği her yaşlı zengin kadının bir süre sonra öldüğünü öğrenir. Bu bilgi üzerine dul kadın kendi kendisiyle mücadeleye başlar. Bir yandan Chris'i kendinden uzak tutmak bir yandan da son sevgilisi olarak kabul etmek ister. Sonunda Chris, Flora'nın yatağına davet edilir. Kadın ölmek üzeredir. Son nefesini verir. Chris kadının parmağındaki büyük ve çok değerli elmas'ı alır, bir şarap bardağına koyar ve bardağın içindekini kayaları dövmekte olan dalgalar arasına atar.

VEFASIZ KADIN

LA FEMME INFIDELE. Yönetmen / Claude Chabrol. Senaryo / Claude Chabrol. Görüntü Yönetmeni / Jean Rabier (Eastmancolor). Kurgu / Jacques Gaillard. Sanat yönetmeni / Guy Littaye. Müzik / Pierre Jansen. Müzik yönetmeni / André Girard. Şarkıyı söyleyen / Dominique Zardi. Ses / Guy Chichignoud.

 Truite Lo_1982

Yönetmen yardımcıları / Jacques Fansten, Jean-François Detré. Yapımcı / André Génovès. Yapım yönetmeni / Georges Cesati. Yapım / Les Films La Boétie (Paris) / Cinegai (Roma). Oynayanlar / Stéphane Audran (Hélène Desvallées), Michel Bouquet (Charles Desvallées), Maurice Ronet (Victor Pegala), Serge Bento (Bignon), Michel Duchaussoy (Polis müfettişi Duval), Guy Marly (Gobet), Stéphane di Napoli (Michel), Louise Chevalier (Hizmetçi), Louise Rioton (Kayınvalde). Yapım yeri ve yılı / Fransa-İtalya, 1968. Süresi / 98 dakika. Türkçe altyazılı.

Charles Desvallées, kırk yaşlarında bir sigortacıdır. Oldukça iyi şartlar içinde, Versailles yakınında güzel bir villada, karısı Hélène ve oğlu Michel ile sakin bir hayat sürmektedir. Ancak, bir süre sonra karısının sık sık Paris'e gidişinden ve bazı tavırlarından kuşkulanır. Karısının bir sevgilisi bulunduğunu sezmektedir. Bir gece kulübünde müşterek dostlarıyla geçirdiği bir gece sonunda kuşkularına cevap olacak bir sonuca varamaz. Bir özel dedektif kiralar. Dedektif bir süre sonra Hélène'in karısından ayrılmış bir yazar'la, Victor Pegala ile ilişki kurduğunu bildirir. Charles Victor'u bulur ve kendisinin karısının aşklarından zevk duyan bir koca olduğunu ve onun son sevgilisini tanımak istediğini söyler. Victor böyle bir teklif karşısında şaşırır ise de Charles ile Hélène konusunda konuşmayı kabul eder. Fakat Victor'un evindeki karşılaşmada Charles, karısına üçüncü evlilik yıldönümünde verdiği hediyeyi görünce kontrolünü yitirir. Ve Victor'u öldürür. Cinayetinin izlerini saklar ve hiç bir şey olmamış gibi evine döner. Bir süre sonra polisler araştırmak üzere Charles ile karısını bulurlar. Hélène, Victor ile olan ilişkisini gizler. Bir süre sonra da Charles'ın cebinde bulduğu bir fotoğraftan cinayeti anlayan Hélène gene de kocasını ele vermez.

BUHRANLI GÜNLER

THE RAIN PEOPLE. Yönetmen ve senaryo / Francis Ford Coppola, Görüntü yönetmeni / Wilmer Butler. Alıcı yönetmeni / Ralph Gerling (Technicolor). Kurgu / Blackie Malkin. Dekor / Leon Ericksen. Müzik / Ronald Stein. Ses Boxer ve Walter Murch. Yönetmen yardımcıları / Richard Bennett ve Jack Cunninghan. Oynayanlar / Shirley Knight (Natalie), James Caan (Katil), Robert Duvall (Gordan), Marya Zimmet (Rosalie), Tom Aldredge (Mr. Alfred), Laurie Crewes (Ellen), Andrew Duncan (Artie), Margaret Fairehild (Marion), Sally Gracie (Beth), Alan Manson (Lou), Robert Modice (Vinny), Yapımcılar / Bart Patton ve Ronald Colby. Yapım / Warner Bros-Seven Arts. Yapım yeri ve yılı / ABD 1969. Süresi 101 dakika. Türkçe altyazılı.

San Sebastian Filim Festivali'nde «en iyi filim» ve «en iyi yönetmen» ödüllerini alan psikolojik bir dram. Yeni Kuşak Amerikan yönetmenlerinden **Francis Ford Coppola,** bu dördüncü uzun filminde, genç kızlık yaşantısı sorumsuzluk içinde geçmiş bir kadının evlilik düzenine yabancılaşmasına ve bir çocuğu olacağını öğrenmesiyle birlikte kocasını terkedip, özgür, başına buyruk, sorumsuz geçmişini yenileme denemesini anlatıyor. Natalie, arbasına aldığı genç rugby oyuncusu Killer'de beklediğini bulamayacak, bir polisin kollarına atılacak, maçta sakatlanarak zekâ yeteneği azalmış olan Killer ise, karnında büyüyen canlı varlıkla özdeşerek ona «sorumluluk» duygusu getirecektir... **Coppola,** bu simgesel öyküden yola çıkarak günümüz insanının iç sorunlarını deşiyor ve bunu alabildiğine gerçekçi bir gözlemle yansıtıyor.

BALMUMUNDAN İNSANLAR MÜZESİ.

DAS WACHSFIGURENKABINETT. Yönetmen / Paul Leni. Oyuncu yönetimi / Leo Birinski. Senaryo / Henrik Galeen. Görüntü Yönetmeni / Helmar Lerski. Dekor / Paul Leni, Fritz Maurischat, Alfred Junge. Oynayanlar / Emil Jannings (Harun el Reşid) Conrad Veidt (Korkunç İvan), Werner Krauss (Karındeşen Jak), Wilhelm Dieterle (Rinaldo Rinaldini ve genç bir ozan), Olga von Belajeff (dükkân sahibinin kızı), John Gottowt (Dükkân sahibi). Yapım / Neptun-Film AG. Yapım yeri ve yılı / Almanya, 1924.

Filim biçim ve öz açısından, arı bir dışavurumculuğun Dr. Caligari'den sonraki en eksiksiz, en ilginç örneğidir. Genç bir ozan balmumundan heykellerin sahibi bir gezgincinin kızına tutulur; barakada bulunan heykeller üstüne kısa öyküler yazmayı yüklenen genç adam işe koyulur. Yazarken uykuya dalar, dü-

şünde kahramanlarının canlandığını görür. ve Harun Reşit'in bir aşk serüveninin gülünç biçimde sunuluşunu, Korkunç İvan'ın yaşantısının dramatik bir bölümünü izler seyirci. Üçüncü kişi Karındeşen Jak'ın korku verici görüntüsü ozanı uyandırır. Gerçeklerden düşe, düşten gerçeklere geçişler, birinci ve ikinci bölümlerdeki mizah ve korku karışımı ilginç bir tad kazandırırlar filme.

GÖLGELER

SCHATTEN. Yönetmen / Arthur Robison. Senaryo / Rudolf Schneider, Arthur Robison (Albin Grau'nun konusu üzerine). Görüntü Yönetmeni / Fritz Arno Wagner. Dekor / Albin Grau. Oynayanlar / Fritz Kortner, Ruth Weyher, Gustav von Wangenheim, Alexander Granach, Fritz Rasp, Bruno Kastner, Georg Alexander, Eugen Rex, Ferdinand von Alten, Karl Platen, Lilli Herder. Yapım / Pan Film. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1922.

Robison Gölgeler'le ilginç bir filim ve özgün bir teknik koyar ortaya: kişiler olayın yalnız bir bölüğüne katılırlar, diğer bölümlerde çoğunluk çıplak bir duvara vuran gölgeleri görünür. Başlangıçta kişilerin pek de karmaşık olmayan karakterleri açıklanır: hepsi en geleneksel kalıplar içinde kıskanç koca **(Fritz Kortner)**, süse düşkün karısı **(Ruth Weyher)**, çapkın, asalak insanlar. Sonra gölge oyuncusu herkesi uyutur ve kişiler, onun elinde en aşırı duyguların tutsağı basit kuklalara dönüşürler.

Olay aşağı yukarı tek bir dekor içinde geçer. Filmin süresi olayın geçiş süresi kadardır. Film bir ziyafete davetlilerin gelişiyle başlar, ayrılmalarıyla son bulur. Dört kişi vardır filimde: Kıskanç koca, çapkın karısı, genç âşık ve gölge oyuncusu. Gölge oyuncusu gölge oyunundaki ustalığı kadar çevresindeki insanların kişiliklerini de perdeye yansıtmakta ustadır.

Perdesine eğer çapkın, hoppa kadın cilvelerini, genç âşık da ısrarlarını sürdürürse evde geçebilecek dramı yansıtır. Bu, evdeki kişilerin herbirinin bir gölgede canlandırıldığı yoğun, heyecan verici bir dramdır. O derece güçlü, korkutucudur ki gölge oyunu gösterisi sona erdiğinde kadın paniğe kapılmış, hoppalığını üstünden atmış bir durumda kocasının kollarına sığınır. Genç âşık da evi terkedip gider...

Bu filim, bir ressamın, **Albin Grau**'nun olağanüstü, geniş hayalgücünden doğmuştur. Bu hayalgücünü anlatmayı, yazıya dökmeyi başarabilmiştir. Ama gene de gerçek dışı ve olağanüstü içinde yüzer. Ancak bu filimdeki yüksek, usta bir teknik anlatımla bu duygular perdeye aktarılabilirdi. **R. Schneider** ve **A. Robison**'un uyarlaması çok başarılı. **Robison**'un yönetimi de öyle. Ama **F. A. Wagner**'in olğanüstü başarılı fotoğraflarını özellikle belirtmek gerek. Bize bir atmosferi iletmeyi, bizi bu atmosferde yaşatmayı başarıyor. Gerçek, kameranın yarattığı bu atmosferi bulandırmıyor. İpleri kulanmadan bir atmosfer yaratmak: örneğin, hançerlerin pırıltıları biraz sonra olacak cinayeti anlatmak için bir kez görülüyor. O da doğrudan doğruya değil. Gölgesini görüyoruz.. filmin ana motifi olan gölgeyi. Filmin başarısı sadece gölge oyunundan gelmiyor. Gerçek dışı, fantastik ve sıcak bir bütünü vermeye çok uygun olağanüstü ışık düzeninden de geliyor. Işık, seyircinin bir düş yoksa gerçek içinde mi olduğunu tam olarak bilmediği bir noktada nesneleri ve kişileri bir büyünün içine sokuyor.

Licht Bild-Bühne No. 30/1923

MAZURKA

MAZURKA. Yönetmen / Willi Forst. Senaryo / Hans Rameau. Görüntü yönetmeni / Constantin Irmen-Tschet. Dekor / Herrmann Warm. Müzik / Peter Kreuder. Oynayanlar / Pola Negri (Vera), Ingeborg Theek (Lisa), Albert Schoenhals (Michailow), Paul Hartmann (Boris). Yapım / Ciné Allianz. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1935.

Orta yaşlı kibar bir adam, genç ve güzel Lisa'yı bir piyano konserine davet eder. Lisa kendisine davetiyeyi veren adamın, konseri veren ünlü piyanist Grigori Michailow olduğunu görür. Michailow'la Lisa arasında kısa zamanda bir ilişki kurulmuştur. Fakat bu ilişki hiç beklenmeyen bir şekilde son bulur. Bir gün birlikte gittikleri bir kabarede şarkı söyleyen ünlü şarkıcı Vera Petrovna, locada oturan Michalow ve Lisa'yı görünce heyecandan baygınlık geçirir ve eline geçirdiği tabancayla Michallow'u öldürür. Bu esrarengiz

cinayet bütün kentte merak uyandırmıştır. Açılan mahkemede yapılan gizli oturumda Vera, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce Varşova'da başlayan hikâyesini anlatır. Zamanın ünlü operet artisti, Leh ordusunda subay olan Boris Kierow'la evlidir ve bir de kızı vardır. Savaş kopunca Boris cepheye gider. Vera katıldığı bir eğlencede içkiyi fazla kaçırınca, eskiden beri kendisine kur yapan Michailow bundan yararlanır. Cepheden sakat olarak dönen Boris karısının Michailow'la olan ilişkisini öğrenir ve Vera'yı boşar. Kızını da başka bir ailenin vesayetine verir. Vera yıllar sonra kızı Lisa'yı Michailow'la birlikte kabarede görünce Varşova'daki olayın öcünü almıştır.

Film No. 5 / Nisan 1971

KONGRE EĞLENİYOR

DER KONGRESS TANZT. Yönetmen / Erick Charell. Senaryo / Norbert Falk, Robert Liebmann. Görüntü Yönetmeni / Cari Hoffmann. Müzik / Werner Heymann. Oynayanlar / Lilian Harvey, Lily Fritsch, Otto Wallburg, Conrad Veidt, Lil Dagover, Alfred Abel, Paul Horbiger. Yapım / UFA adına E ich Pommer. Yapım yeri ve yılı / Almanya 1931. Süresi 100 dakika.

1814-1815 yıllarında yapılan Viyana kongresini konu edinen filim, Rus Prensi Aleksandr ile bir tezgâhtar kızın aşkını anlatmaktadır. O yıllarda Avrupa'nın en güçlü stüdyosu olan UFA'nın bütün imkânlarını kullanarak çektiği filim sesli sinemanın da olanaklarıyla çok büyük iş yapmıştır. Hitler sansürü ise 1937 yılında filmi yasaklamıştı. Sinema tarihinin ilk önemli müzikallerinden olan filim, ülkemizde özellikle yaşı ellinin üstünde olanların hâlâ hatırladığı **Willy Fritsch**'in yaygın ününü sağladığı filimdir.

Kongre Eğleniyor, kameranın Viyana valslerine uyan hareketleri, oyuncuların dialoglardan çok sessiz sinema döneminden gelme mimik gücleri ile yumuşak bir tempoya sahiptir. Satıcı kızın karakolda Prens'le karşılaşması, sahte Prens ve asıl Prensin komik, opera ve sokak kahvesinin anlamlı karşılaştırılması. Prensin evindeki lüks yaşantı. Kongre sonunda gelen savaş haberi ile kaçışan kaymak tabaka filmin önemli bölümlerini oluşturur. **Kongre Eğleniyor,** müzikal filmin daha konulu filmin anlatım biçiminden sıyrılıp kendi anlatımını kuramadığı bir dönemde yapılmasına rağmen dramatik gelişimi kendisinden sonra gelen pek çok müzikale örnek olmuştur.

EA

Film No. 5 / Nisan 1971

Yurdumuzun güçlü filmcilik kuruluşu

sinevizyon

20th CENTURY FOX ve abc
filmlerini sunar.

En büyük film ve artist isimlerini bir araya getiren liste.

FOX FILMLERI

GENERAL PATTON
PATTON
Scott Karl
RCA

SICILYALILAR CETESI
LE CLAN DES SICILIENS
Alain Delon Jean Gabin Lino Ventura
RCA

SONSUZ OLUM
BUTCH CASSIDY
Robert Redford Katha
RCA

KORKUNÇ HAKIKAT
THE DETECTIVE
Frank Sinatra Lee Remick
RCA

HELLO DOLLY
HELLO DOLLY
B Streisand W Matthau L Armstrong
RCA

TORA TORA TORA (Hucum-Hucum-Hucum)
TORA TORA TORA
J Roberts M Balsam
RCA

ESRAR BITTI
PANIC IN NEEDLE PARK
Kitty Wynn Al Pacino
RCA

KORKUNÇ OLAY
THE INCIDENT
Jack Gilford Tony Musante

ABC FILMLERI

SON GERÇEK
THEY SHOOT HORSES DON'T THEY
Jane Fonda Michael Sarrazin Susannah York
RCA

KÜPEKLER
STRAW DOGS
Dustin Hoffman Susan George
R

MAYMUNLAR CEHENNEMINE DONUS
BENEATH THE PLANET OF THE APES
C Heston J Franciscus K Hunter
RCA

KREMLIN MEKTUBU
THE KREMLIN LETTER
Richard Boone Bibi Andersson
RCA

BUYUCU
THE MAGUS
Anthony Quinn Candice Bergen
Michael Caine Anna Karina
RCA

PARISTE AŞK
A FLEA IN HER EAR
Rex Harrison Rachel Roberts
Louis Jourdan
RCA

OLUME DOĞRU
DEADFALL
Michael Caine Giovanna Ralli
R

SERSEM SENI SEVIYORUM
B S I LOVE YOU
Peter Kastner Joanna Barnes
R

BENIMLE SEVISIR MISIN?
MAKING IT
Cristoffer Tabori Marilyn Mason
RCA

OLUM NOKTASI
VANISHING POINT
Barry Newman Cleavon Little
RCA

LAUREL HARDY ARAMIZDA
THE FURTHER PERILS
OF LAUREL AND HARDY
Stan Laurel Oliver Hardy

TEMAS
THE TOUCH
Bergman Max Von Sydow
R

SEYTANIN IZINDE
MEPHI O WALTZ
Curd Barbara Parkins Jacqueline Bisset
R

ZAFER BENIMDIR
THE GREAT WHITE HOPE
James Earl Jones Jane Alexander
RCA

SONSUZ ÇÖL
WALKABOUT
Jenny Agutter Lucien John
R

AŞK YOLU
TWO FOR THE ROAD
Audrey Hepburn Albert Finney
Jacqueline Bisset
RCA

TATLI ZEHIR
PRETTY POISON
Anthony Perkins Tuesday Weld
R

ÜÇ KAĞITÇI
THE FLIM FLAM MAN
George C Scott Sue Lyon
Michael Sarrazin
RCA

ZUĞURT AVUKAT
THE ARCHANGEL
Dennick Vittorio Gassman
R

BITMEYEN YARIŞ
THE GAMES
Michae Crawford Charles Aznavour
Stanley Baker
RCA

Filim 71